

Mattilsynet

Vår ref.:
[Navn]Deres ref.:
[Navn]Dato:
15. september 2024

Innspill på oppdatering av IMM-veilederen: Dyrehelsepersonell og bruk av ikke- medikamentelle avlusningsmetoder (IMM)

Tekna, Teknisk-naturvitenskapelig forening, er Norges største forening for masterutdannede, samt den største fagforeningen i Akademikerne, med over 110 000 medlemmer. Våre medlemmer har høyere utdanning innen tekniske og naturvitenskapelige fagområder, og over 2500 av disse arbeider innen havbruksnæringen. Blant våre medlemmer er det ca. 200 fiskehelsepersonell (FHP), inkludert både veterinærer og fiskehelsebiologer.

Vi ønsker å takke Mattilsynet for muligheten til å komme med innspill til oppdateringene i IMM-veilederen fra mai 2024. Tekna ser imidlertid flere problematiske aspekter ved disse oppdateringene, som vil gjøre arbeidet for fiskehelsepersonell mer krevende og begrense deres handlingsrom til å ta de beste beslutningene for fiskevelferden. Videre er vi kritiske til prosessen bak utformingen av veilederen, da Tekna, som den største arbeidstakerorganisasjonen for fiskehelsepersonell, ikke har vært inkludert i arbeidet med oppdateringen. I tillegg har vi fått tilbakemeldinger om at flere faglige innspill fra Akvaveterinærenes forening og andre fagpersoner i fiskehelsetjenesten ikke har blitt hensyntatt, noe vi mener har svekket kvaliteten på veilederen.

Manglende høringsprosess og lav grad av involvering fra bransjeaktører har ytterligere bidratt til at endringene i veilederen ikke har blitt tilstrekkelig konsekvensutredet.

Belastning for fiskehelsepersonell

I kapittel 7 finner vi formuleringer som legger ytterligere press på fiskehelsepersonell, og kompliserer vurderingene de må foreta. Blant annet heter det: "De veiledende rammene vi gir her er ikke noen garanti for utfallet av en behandling. Du som er dyrehelsepersonell, må alltid gjennomføre risikovurderinger i hver enkelt situasjon. De angitte verdiene er veiledende og

ikke lovpålagte. Dersom du avviker fra disse må du begrunne hvorfor du mener behandlingen er forsvarlig, og journalføre dette spesielt."

Vi er enige i at det må ligge gode faglige vurderinger og risikovurderinger til grunn for de beslutningene som gjøres. Vi har også en klar forventning om at det er et gjensidig ansvar for FHP og Mattilsynet å bygge sin praksis på oppdatert kunnskap, dokumentasjon og faktiske erfaringer fra praksis (felt).

- Handlingsrom til å utøve faglig skjønn med de faktorer som er relevant i hvert enkelt tilfelle
- Konflikten oppstår når det er stort gap mellom hvilken dokumentasjon Mattilsynet bygger forvaltningspraksis på, og den dokumentasjon det forventes at FHP må legge til grunn dersom man i sammensatte biologiske problemstillinger må avvike fra disse rammene.
- Dersom man fratrar FHP sitt handlingsrom til å utøve faglig skjønn, vil det i stor grad medføre en trussel for fiskevelferden og innsnevre FHP sin mulighet til å utøve forsvarlig helsehjelp.

Manglende vitenskapelig grunnlag

Det er også bekymringsfullt at de veiledende verdiene ikke er godt vitenskapelig forankret, og at det er uenighet i fagmiljøet om disse. Dersom det hadde vært en omforent oppfattelse av vitenskapelige faktum ville det vært enklere å forholde seg til veiledende kriterier. Videre kan slike veiledende verdier, som ikke er juridisk bindende, føre til konkurranse mellom ulike aktører i fiskehelsetjenestene, hvor enkelte kan fristes til å anbefale behandlinger som ikke anses som forsvarlige av Mattilsynet for å imøtekomme oppdretternes ønsker.

Dokumentasjon Tekna etterspør vitenskapelig dokumentasjon som underbygger de grenseverdiene Mattilsynet har fastsatt. Det er også behov for tydeligere kildehenvisninger til vitenskapelige fakta som ligger til grunn for vurderingene i veilederen.

Vi etterlyser videre en klarere beskrivelse av hva som forventes av dokumentasjon fra fiskehelsepersonell dersom behandlingen avviker fra de fastsatte verdiene. Er det tilstrekkelig med en faglig begrunnet risikovurdering, eller kreves det spesifikk litteraturhenvisning og annen dokumentasjon?

Som nevnt i veilederen har det vært uenigheter mellom fiskehelsepersonell og Mattilsynet vedrørende fastsettelsen av grenser for velferdsskåring og risikovurdering. Tekna finner det urovekkende at Mattilsynet kan fastsette grenser uten å ta hensyn til eksterne fageksperter med den mest oppdaterte kunnskapen om fiskevelferd basert på helsestatus, årstid og andre forhold.

Slaktestørrelse I avsnittet om slaktestørrelse etterlyser våre medlemmer vitenskapelig dokumentasjon som begrunner hvorfor det er uforsvarlig å behandle fisk som nærmer seg 5 kg. Våre medlemmer erkjenner at risikoen øker med fiskens størrelse, men mener at IMM-behandling kan være forsvarlig selv om fisken er større enn 4 kg, forutsatt at øvrige velferdsparametere er tilfredsstillende. Vi mener derfor at dette avsnittet bør revideres.

Hyppighet av fiskehelsebesøk I veilederen nevner det at fiskehelsebesøk skal ikke være eldre enn 2-3 uker. Hyppigheten av fiskehelsebesøk bør være en skjønnsmessig vurdering fra fiskehelsepersonell innenfor loven som allerede ligger. De fleste fiskegrupper har få eller ingen kliniske problemer. Fiskehelsepersonell kan eksempelvis gå igjennom produksjonsdata, dialog med anlegg, dødfisk registrering og kamera. Derfor kan ordlyden skal ikke være eldre enn 2-3 uker oppfattes som for streng.

Sårvurdering Vurdering av sår er en subjektiv prosess, og vi ser potensialet for at illustrasjonene i veilederen kan være misvisende. Laksvel skåring er en del av fiskevelferdsvurderingen på anleggsnivå og ikke ett klinisk prognoseverktøy. Ved tanke på behandling så skal sår hensyntas i vurderingen, og da gjennomføre en klinisk vurdering av sårheling, temperaturforhold og behandlingsmetode for å avgjøre om en populasjon kan behandles. Veilederen gir manglende forståelse for at det er ikke enkelt individer som blir behandlet i akvakultur, men store populasjoner. Vi stiller spørsmål ved hvorfor Mattilsynet krever vurdering av 60–150 individer før behandling, mens det kun kreves 20 individer for lakselusvurderinger. Dette synes både tidkrevende og unødvendig, og gir ikke nødvendigvis et mer nøyaktig bilde av situasjonen.

Det bør ligge til FHP sitt handlingsrom å vurdere hvilken dokumentasjon og praktisk dokumentasjonsinnhenting som må ligge til grunn for de respektive vurderingene som gjøres. Et konkret antall fisk som må vurderes gir ikke nødvendigvis mer eller bedre dokumentasjon. Vi opplever at dette kravet kun påfører mer arbeidsbelastning, uten at det vil gi en synlig verdi i form av bedre vurderinger. Dette kravet vil medføre en enorm arbeidsbelastning, og i mange tilfeller medføre dårligere beslutningsgrunnlag da dette tvinger FHP til å legge store ressurser i arbeid som i mange tilfeller ikke er relevant. Dette vil gi redusert kapasitet til å gjøre gode vurderinger. Det må være den enkeltes ansvar å vurdere hvilken dokumentasjon som må innhentes for å kunne utføre gode risikovurderinger.

Oppdrettsselskaper bør ha god kontroll på sine lokaliteter gjennom lusetelling, kameraovervåkning og dødfisk kategorisering, samt jevnlig besøk fra fiskehelse personell. Fiskehelsepersonell bør selv gjennomføre kliniske vurdering for om det er nødvendig med større undersøkelse ved tanke på skåring av fisk.

Ferskvann Tabell 1 er hentet fra NIVA og er fra 2014, her etterspør Tekna nyere studier. Med slike gamle tall ser vi det som svært uheldig at veilederen

sier da at alt annet er uforsvarlig praksis. Blant annet er det beskrevet grenseverdier i brønnbåtveilederen og tiltaksveileder for lakselus. Der er grenseverdiene basert på erfaringsbasert kunnskap.

Tid siden siste avlusning I veilederen benyttes en personlig melding fra Karin Pittman som grunnlag for vurderinger. Vi stiller spørsmål ved hvordan dette kan være i tråd med Mattilsynets uttalte prinsipp om å basere beslutninger på vitenskapelig dokumentasjon. I deler av landet vil lusepresset være stort og det vil være nødvendig behandle oftere enn en gang i måneden som veilederen sier. Fiskehelsepersonell vurderer helsesituasjonen om fisken kan behandles eksempelvis helhetsbildet, klinisk helse, herunder lite risttap og god gjellehelse, bør være avgjørende. Fisk av god status kan behandles ofte uten at det påvirker fiskevelferden nevneverdig.

Nivå avlusningseffekt 75% Fiskehelsepersonell er redd for at slike føringer kan medføre unødig hard avlusning, og i enkelt tilfeller avslutte behandler der det beste for fisken kan være å fullføre den gitte håndteringen med noe redusert effekt. I andre tilfeller kan lave lusetall ved oppstart behandling medføre at det kan være utfordrende å nå den gitte avlusningseffekten beskrevet i veilederen.

Stoppkriterier Denne ordlyden kan oppfattes som svært streng, fiskehelsepersonell vil gjennomføre justeringen og tilpasninger for å ha minst mulig fiskevelferdsmessig påvirkning.

Avslutning De foreslåtte endringene i veilederen vil medføre betydelig merarbeid for fiskehelsepersonell og potensielt ha store konsekvenser for næringen. Tekna mener derfor at det bør gjennomføres grundige vitenskapelige undersøkelser for å vurdere om disse endringene faktisk vil bidra til bedre fiskevelferd og miljøhensyn.

Med vennlig hilsen

Line Henriette Holten
generalsekretær